

RAPPORT

Natuurtoets Bargerveen Buffer Zuid

In kader van de Wet natuurbescherming

Klant: Prolander

Referentie: BE3102WATRP1906061512

Status: Concept/P01.01

Datum: 6 juni 2019

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Chopinlaan 12
9722 KE GRONINGEN
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets Bargerveen Buffer Zuid

Ondertitel: Bargerveen Buffer Zuid
Referentie: BE3102WATRP1906061512
Status: P01.01/Concept
Datum: 6 juni 2019
Projectnaam: Bargerveen Buffer Zuid
Projectnummer: BE3102
Auteur(s): Erik Rosendaal

Opgesteld door: Erik Rosendaal

Gecontroleerd door:

Datum/Initialen:

Goedgekeurd door:

Datum/Initialen:

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doelstelling en scope onderzoek	1
1.3	Leeswijzer	2
2	Plangebied en voorgenomen ingreep	3
2.1	Huidige situatie	3
2.2	Voorgenomen ingreep	4
3	Natuurtoets - Soortenbescherming	6
3.1	Gevolgde werkwijze	6
3.2	Vaatplanten	6
3.3	Grondgebonden zoogdieren	6
3.3.1	Damhert	7
3.3.2	Das	7
3.3.3	Eekhoorn	8
3.3.4	Grote bosmuis	8
3.3.5	Waterspitsmuis	9
3.3.6	Wild zwijn	9
3.4	Vleermuizen	10
3.5	Amfibieën	10
3.5.1	Heikikker	10
3.5.2	Poelkikker	10
3.6	Reptielen	11
3.6.1	Adder	11
3.6.2	Gladde slang	11
3.6.3	Levendbarende hagedis	12
3.7	Vissen	12
3.8	Vogels	12
3.8.1	Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	12
3.8.2	Jaarrond beschermd nest en rustplaatsen	13
3.8.3	Blauwborst, grauwe klauwier en roodborsttapuit	14
3.8.4	Kleine zwaan en toendrarietgans	15
3.9	Ongewervelden	15
3.9.1	Aardbeivlinder	15
3.9.2	Grote weerschijnvlinder	16
4	Eindconclusies en aanbevelingen	17
4.1	Beschermde soorten Wnb	17
4.2	Mitigerende maatregelen in kader van de zorgplicht	17

4.2.1	Algemene maatregelen	17
4.2.2	Vissen	18
4.2.3	Vogels	18
4.2.4	Aardbeivlinder	19
4.3	Vervolgstappen	19
5	Bronvermelding	20
	Bijlage 1. Juridisch kader Wet natuurbescherming	21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Natura 2000-gebied Bargerveen is het grootste hoogveenrestant van Nederland. De hydrologische omstandigheden zijn bepalend voor de kwaliteit en ontwikkeling van hoogveengebieden. In een groot deel van het Bargerveen is de grondwaterstand echter nog te laag om de ontwikkeling van actieve hoogvenen daadwerkelijk te kunnen bevorderen. Daarom zijn de afgelopen jaren verschillende maatregelen uitgevoerd om de waterhuishouding van het gebied te verbeteren. Rondom het Bargerveen zijn onder andere meerdere waterbuffers ontwikkeld. Een bufferzone aan de zuidkant van het natuurgebied moet echter nog worden aangelegd. Omdat de zuidelijke buffer mogelijk effecten kan hebben op aanwezige natuurwaarden is een natuurtoets uitgevoerd.

1.2 Doelstelling en scope onderzoek

Het voorgenomen project geeft invulling aan het Natura 2000-beheerplan Bargerveen en is daarom vrijgesteld van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). In het beheerplan is beschreven en onderbouwd welke maatregelen en handelingen ten minste noodzakelijk zijn om te voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitattypen. Bij de uitvoering van het geheel aan handelingen en maatregelen onder in het beheerplan geformuleerde voorwaarden zal er met zekerheid geen sprake zijn van significant negatieve effecten op de gestelde instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Bargerveen (Provincie Drenthe, 2017).

Ten aanzien van een aantal maatregelen konden de effecten van de uitvoeringsfase nog niet uitputtend worden beoordeeld omdat bijvoorbeeld specifieke informatie over de wijze van uitvoering ten tijde van het vaststellen van het beheerplan ontbrak. De provincie Drenthe heeft het standpunt ingenomen dat er ook ten aanzien van deze effecten van de uitvoeringsfase geen vergunningplicht geldt omdat die mogelijke effecten per definitie tijdelijk zijn en omdat het algemeen belang uitvoering van de maatregelen vereist. Het beheerplan dient immers om positieve lange(re) termijneffecten te bereiken voor de betrokken habitattypen en/of voor de betrokken soorten. Het belang bij het uitvoeren van maatregelen weegt al met al zwaarder dan mogelijke tijdelijke negatieve effecten samenhangend met de uitvoeringsfase van die maatregelen (Provincie Drenthe, 2017).

Bij voorgaande is in overweging genomen dat de handelingen en maatregelen met voldoende zorg worden uitgevoerd. Onder zorg wordt in dit geval verstaan dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen tot schade kan leiden op instandhoudingsdoelstelling en/of wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied dergelijke handelingen en maatregelen achterwege laat of zoveel mogelijk beperkt en/of ongedaan maakt (Provincie Drenthe, 2017).

Het doel van deze rapportage is om inzichtelijk te maken of het voorgenomen project effecten kan hebben op beschermde soorten. De natuurtoets betreft geen gerichte volledige inventarisatie van soorten; het brengt in de eerste plaats in beeld welke soorten te verwachten zijn op basis van habitatgeschiktheid. Dit wordt gedaan op basis van een bureaustudie en een veldbezoek. Het rapport geeft zicht op de vervolgstappen om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen of tot een minimum te beperken. Op deze manier wordt voldaan aan de zorgplicht uit de Wnb. Er wordt niet getoetst aan het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN) en Natura 2000, aangezien het project tot doel heeft om de NNN en Natura 2000 te ontwikkelen.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt het plangebied en de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk 3 behandelt de soortenbescherming. In hoofdstuk 4 wordt de gebiedsbescherming behandeld. Hoofdstuk 5 bevat de conclusies t.a.v. de soorten- en gebiedsbescherming. Hoofdstuk 7 bevat de bronvermelding. Het juridisch kader wordt behandeld in bijlage 1.

2 Plangebied en voorgenomen ingreep

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van het plangebied en de directe omgeving. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de waarnemingen die zijn opgedaan tijdens het veldbezoek. Vervolgens zijn de werkzaamheden beschreven die worden uitgevoerd.

2.1 Huidige situatie

In Figuur 2-1 staat de locatie van het plangebied aangegeven. De Buffer Zuid ligt tegen het Natura 2000-gebied Bargerveen, ter hoogte van Nieuw-Schoonebeek en Twist-Bült (Duitsland). Het buffergebied is een zone van 500 meter vanaf de grens van het Natura 2000-gebied Bargerveen en loopt van de Kerkenweg tot aan de Duitse grens.

Figuur 2-1: Indicatieve ligging van het plangebied (rode kader). Bron: Cyclomedia, 2019.

Het plangebied bestaat uit een open polderlandschap met grootschalige akkers. Daarnaast zijn enkele boomsingels aanwezig met zwarte elzen, berken en struwelen. In het akkerland zijn veel ontwateringsloten aanwezig. De meeste sloten stonden tijdens het veldbezoek droog en hebben steile oevers. In de sloten met water was FLAB (Floating Algae Beds) aanwezig, wat duidt op zeer voedselrijke omstandigheden. De oevers zijn begroeid met onder andere brandnetel, fluitenkruid, algemene grassoorten en duizendblad. Ook deze soorten duiden op voedselrijke omstandigheden. Figuur 2-2 geeft een impressie van het plangebied.

Figuur 2-2: Foto's van het plangebied. Bron: RHDHV, 2019

2.2 Voorgenomen ingreep

Figuur 2-3 geeft een impressie van het voorkeurs alternatief. Doel van het voorgenomen project is het verbeteren van de interne hydrologie van het Bargerveen voor de regeneratie en de instandhouding van hoogveen- en natte heidevegetaties. Het behoud van een goede recreatieve infrastructuur wordt in het project meegenomen. Er worden geen gebouwen gesloopt of bomen gekapt. In de gebruiksfase zal de huidige verkeerssituatie wijzigen. De Doctor Ingenieur H.A. Steemanstraat zal niet meer toegankelijk zijn voor gemotoriseerde voertuigen. De exacte werkzaamheden en planning zijn nog niet bekend. Werkzaamheden bestaan onder andere uit:

- Ontgraven landbouwgronden ten behoeve van de waterberging en de inrichting van het Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Plaatsen van kunstwerken (stuwen, gemaal, etc.) ten behoeve van de waterhuishouding;
- Aanleggen van een fietspad/wandelpad;
- Verwijderen van bestaande verharding;

Figuur 2-3: Impressie van het voorkeursalternatief Buffer Zuid. Bron: Buffer Zuid

3 Natuurtoets - Soortenbescherming

3.1 Gevolgde werkwijze

Met behulp van NDFF-gegevens is allereerst een bureaustudie uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten binnen en in de omgeving van het plangebied. De NDFF is de meest complete natuurdatabank van Nederland waarin verspreidingsinformatie is samengebracht van verschillende Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) zoals SOVON, RAVON, EIS, Zoogdierverseniging, Vlinderstichting etc.. Er zijn gegevens opgevraagd van de afgelopen 10 jaar.

Op 29 mei 2019 is een veldbezoek aan het plangebied uitgevoerd door Erik Rosendaal en Jerry Olthuis, ecologen in dienst van Royal HaskoningDHV. De temperatuur lag rond de 18 graden en het was zonnig. Tijdens het veldbezoek is een habitatgeschiktheidsanalyse gedaan voor beschermde soorten die volgens de bureaustudie mogelijk voorkomen. Er is voor zover mogelijk in deze periode gezocht naar vaatplanten, grondgebonden zoogdieren, mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden of sporen daarvan.

3.2 Vaatplanten

Voorkomen

De NDFF bevat geen waarnemingen van beschermde vaatplanten binnen en in de omgeving van het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn alleen algemene vaatplanten vastgesteld binnen het plangebied. In oevers van sloten stond gele lis, ridderzuring, pitrus, brandnetel en algemene grassoorten. In de bermen werden soorten vastgesteld als veldzuring, smalle weegbree, paardenbloem, brandnetel en algemene grassoorten. Bovengenoemde soorten duiden op voedselrijke omstandigheden.

Binnen het plangebied ontbreekt het aan geschikte standplaatsen voor praktisch alle onder de Wnb beschermde vaatplanten. Dit zijn vooral soorten van extensief beheerde en onbemeste akkers en soorten van kalkrijke standplaatsen. Daarnaast staan er soorten van zeer schrale, zwak zure standplaatsen op de lijst met beschermde vaatplanten. Dergelijke omstandigheden zijn niet aanwezig binnen het plangebied.

Conclusie

Op basis van verspreidingsgegevens en habitatgeschiktheid is het voorkomen van beschermde vaatplanten uitgesloten. Negatieve effecten zijn uitgesloten.

3.3 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen

De NDFF wijst op het voorkomen van strikt beschermde zoogdieren in de omgeving van het plangebied, namelijk damhert, das, eekhoorn, grote bosmuis, waterspitsmuis en wild zwijn.

Verder kunnen binnen en in de omgeving van het plangebied algemene soorten voorkomen zoals egel, haas, konijn, ree, kleine marterachtigen, verschillende muizensoorten en vos. Voor een aantal algemene soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Provinciale Omgevingsverordening Drenthe'. Voor de soorten die onder deze verordening vallen is slechts de algemene zorgplicht van toepassing bij ruimtelijke ingrepen, zie Tabel 3-1. Tijdens het veldbezoek zijn geen zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren waargenomen.

Tabel 3-1 Zoogdieren met een algemene vrijstelling binnen de provincie Drenthe.

Zoogdiersoort	
Aardmuis	Konijn
Bosmuis	Ondergrondse woelmuis
Bunzing	Ree
Dwergmuis	Rosse woelmuis
Dwergspitsmuis	Tweekleurige bosspitsmuis
Egel	Veldmuis
Gewone bosspitsmuis	Vos
Haas	Woelrat
Hermelijn	Wezel
Huisspitsmuis	

3.3.1 Damhert

Voorkomen:

Het damhert komt vooral voor in lichte loofbossen en gemengde bossen, minder vaak in uitgestrekte naaldbossen. Hij heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onderbegroeiing. Belangrijk is dat er voldoende gras is. Ook komt hij voor in randzones bij open plekken, graslanden en akkerranden en in parkachtige bosgebieden (bron: www.zoogdiervereniging.nl). De bekende waarnemingen van het damhert komen uit het Bargerveen. Damherten kunnen incidenteel foeragerend voorkomen binnen het plangebied.

Effectbeoordeling

Het open akkerlandschap is ongeschikt als vaste voortplantings- en rustplaats voor damherten. Als gevolg van de werkzaamheden worden dus geen vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen vernield. De akkers maken ook geen deel uit van essentiële foerageergebieden. De essentiële foerageergebieden van damherten vallen binnen het Bargerveen. Damherten zijn zeer mobiel en goed in staat om de werkzaamheden te ontvluchten. Het doden van damherten wordt uitgesloten.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van het damhert zijn uitgesloten.

3.3.2 Das

De das leeft in gebieden die bestaan uit een combinatie van diverse biotooptypen. Vaak zijn dit zowel hooggelegen als laaggelegen gronden die op korte afstand van elkaar liggen, in meestal kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtwallen, singels en heggen. Die kunnen als beschutting en geleiding dienen. Belangrijke kenmerken van dassenhabitat zijn (BIJ12. 2017a):

- aanwezigheid van een groot voedselaanbod
- voor de burchten een bodem die goed vergraafbaar is en die het regenwater snel kan afvoeren
- aanwezigheid van voldoende dekking rond de burchten en de migratieroutes
- weinig verstoring

Tijdens het veldbezoek zijn de bosjes onderzocht op de aanwezigheid van dassenburchten. Ook is er gelet op sporen zoals wissels, latrines, prenten of krabsporen. Zowel burchten als sporen zijn niet

vastgesteld tijdens het veldbezoek. Het open akkerlandschap biedt weinig dekking voor dassen. Daarnaast worden de akkers intensief bewerkt. Vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen worden binnen het plangebied niet verwacht. De das kan hooguit foeragerend voorkomen binnen het plangebied.

Effectbeoordeling

De intensief bewerkte akkers maken geen essentieel onderdeel uit van het foerageergebied van de das. De werkzaamheden leiden niet tot de het beschadigen of vernietigen van vaste voortplantings- of rustplaatsen. Ook het doden van dassen is uitgesloten.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van de das zijn uitgesloten.

3.3.3 Eekhoorn

Voorkomen

De eekhoorn komt voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Eekhoorns bouwen nesten in bomen. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten aangetroffen van eekhoorns. Het open akkerlandschap maakt geen onderdeel uit van het leefgebied van de eekhoorn.

Conclusie

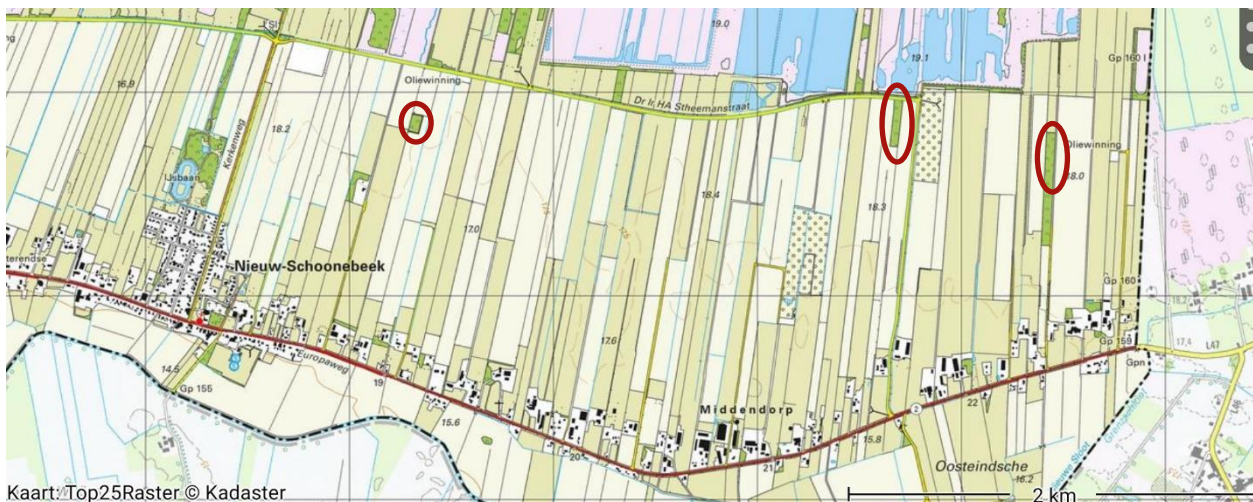
Negatieve effecten ten aanzien van de eekhoorn zijn uitgesloten.

3.3.4 Grote bosmuis

Voorkomen

De grote bosmuis wordt in Nederland vaak aangetroffen in opgaand loofbos met een goed ontwikkelde struiklaag. Het is een geode klimmer die voornamelijk op de grond leeft, maar ook tot hoog in bomen en struiken foerageert en schuilt. De soort wordt eveneens in hagen en andere hoogopgaande lijnvormige landschapselementen aangetroffen en soms in bebouwd gebied. Ook is de soort aangetroffen in grasvegetaties net als de bosmuis (Broekhuizen et al., 2016).

De grote bosmuis is met een omvangrijke opmars bezig binnen het Nederlands-Duitse grensgebied. Binnen het plangebied is de soort alleen te verwachten binnen bosjes met een rijke ondergroei, zie Figuur 3-1. De open akkers maken geen onderdeel uit van het leefgebied van de soort.

Figuur 3-1: Potentiële leefgebieden van de grote bosmuis (rode kader). Bron: Kadaster

Effectbeoordeling

Er vinden geen werkzaamheden plaats in bosjes die geschikt zijn als leefgebied voor de grote bosmuis. Het beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen is uitgesloten. Ook het doden van grote bosmuizen is uitgesloten.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van de grote bosmuis zijn uitgesloten.

3.3.5 Waterspitsmuis

Voorkomen

Waterspitsmuizen worden aangetroffen bij schoon water, zowel vrij stromend als stilstaand, met een goed ontwikkelde watervegetatie en met oevers die ruig begroeid zijn. In Nederland bestaan de geschikte biotopen vaak uit smalle oeverzones. De territoria zijn smal en uitgerekt en hebben een lengte tot 250 meter (Broekhuizen et al., 2016).

Het dichtstbijzijnde bekende leefgebied van de waterspitsmuis ligt op circa 2,5 km afstand van het onderzoeksgebied. De meeste agrarische sloten in het plangebied zijn niet permanent watervoerend en zeer voedselrijk. Bovendien zijn de oevers weinig begroeid en is er geen goed ontwikkelde watervegetatie. De waterspitsmuis wordt op basis van habitatgeschiktheid uitgesloten,

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van de waterspitsmuis zijn uitgesloten.

3.3.6 Wild zwijn

Voorkomen

In de NDFF zijn twee waarnemingen bekend van het wild zwijn. Binnen de provincie Drenthe geldt een zogenaamd nulstandbeheer ten aanzien van het wild zwijn, wat betekent dat het dier niet is toegestaan en moet worden afgeschoten. Populaties van het wild zwijn zijn binnen de provincie Drenthe uitgesloten.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van het wild zwijn zijn uitgesloten.

3.4 Vleermuizen

In de NDFF zijn waarnemingen bekend van laagvlieger in de omgeving van het plangebied. Daarnaast kunnen ook soorten als rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis foeragerend voorkomen. Vleermuizen verblijven 's zomers overdag in een zomerverblijfplaats of kraam- of paarverblijfplaats, 's winters zoeken ze een winterverblijfplaats op waar ze de hele dag verblijven.

Effectbeoordeling

Er worden geen bomen gekapt of gebouwen gesloopt waardoor het vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen is uitgesloten. Ook worden geen lijnvormige elementen onderbroken die als vliegroute fungeren. Bosjes en struweel blijven beschikbaar als foerageergebied voor de verschillende vleermuissoorten. Indien er binnen het vleermuisactieve seizoen (grotweg van april tot november) in het donker wordt gewerkt, kan de inzet van verlichting leiden tot verstoring van foeragerende en/of doortrekkende vleermuizen.

Conclusie

Negatieve effecten zijn op voorhand niet uitgesloten. In kader van de zorgplicht worden in paragraaf 4.2 mitigerende maatregelen voorgesteld.

3.5 Amfibieën

De NDFF bevat waarnemingen van de heikikker en poelkikker buiten het plangebied in het Bargerveen. Voor de rugstreeppad is geschikt habitat aanwezig door het vele zand dat aanwezig is binnen op het werkterrein van de zandwiner. Voor bastaard-, meer-, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Provinciale Omgevingsverordening Drenthe'.

3.5.1 Heikikker

Voorkomen

De heikikker is buiten het onderzoeksgebied waargenomen in het Bargerveen. De heikikker komt veel voor in relatief voedselarme, vaak zwak zure wateren (pH = 5.0-6.0) en is meer zuurtolerant dan de bruine kikker. Verzuurt het water verder of vervuult het, dan verliest het water haar voortplantingsfunctie. Waterhabitat is vaak relatief voedselarm en bestaat uit ondiep, zon beschenen water. Heidevennen en wateren op hoog- en laagveen zijn de belangrijkste voortplantingswateren. Het is de schralere tegenhanger van de bruine kikker (BIJ12b. 2017).

Voortplantingswater en landhabitat van de heikikker zijn gelegen in het Bargerveen. De agrarische sloten zijn ongeschikt als voortplantingswater aangezien deze te voedselrijk zijn. In deze sloten werden geen larven aangetroffen of jonge exemplaren. Daarnaast zijn de kale akkers ongeschikt als overwinteringsgebied voor de soort. De heikikker wordt op basis van habitatgeschiktheid uitgesloten.

Conclusie

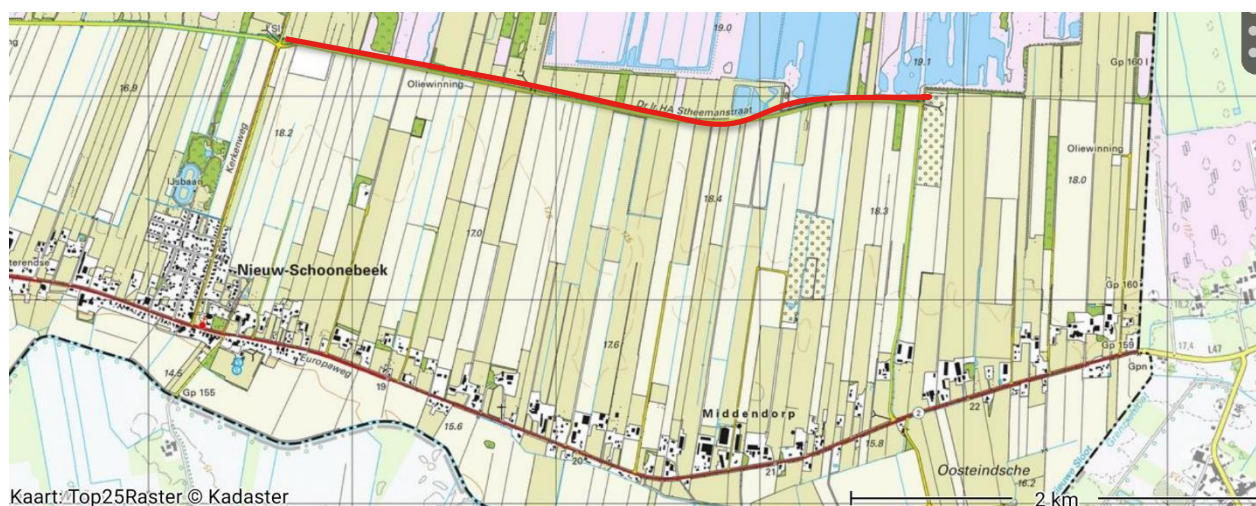
Negatieve effecten ten aanzien van de heikikker zijn uitgesloten.

3.5.2 Poelkikker

De poelkikker is buiten het onderzoeksgebied waargenomen in het Bargerveen. De poelkikker leeft vooral in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren (vennen en hoogveenputten) in de landschapstypen bos, heide en hoogveen. Ook wordt de soort gemeld uit halfnatuurlijke graslanden, agrarische kleipolders met kwel, laagveen en op ruderaal terrein. De larven leven in de bovenste

waterlagen en in snel opwarmende ondiepe oeverzones. De poelkikker is in kleinere wateren en vaak in voedselarmere situaties meer te vinden dan de meerkikker (BIJ12, 2017c).

De agrarische sloten zijn niet permanent watervoerend en zeer voedselrijk. In de sloten werd ook geen kooractiviteit van groene kikkers vastgesteld tijdens het veldbezoek. De akkers zijn ongeschikt als winterverblijfplaats voor de soort. De poelkikker wordt binnen het plangebied uitgesloten op basis van habitatgeschiktheid. De soort komt mogelijk wel voor in de sloot ten noorden van de Doctor Ingenieur H.A. Stheemanstraat.

Figuur 3-2: Potentieel voortplantingswater van de poelkikker (rode lijn) ten noorden van de Doctor Ingenieur H.A. Stheemanstraat.
Bron: Kadaster

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van de poelkikker is uitgesloten.

3.6 Reptielen

De NDFF bevat waarnemingen van de adder, gladde slang en de levendbarende hagedis, buiten het plangebied, in het Bargerveen. Overige reptielen worden op basis van verspreidingsgegevens en habitatgeschiktheid uitgesloten.

3.6.1 Adder

Voorkomen

De adder is binnen zijn verspreidingsgebied een bewoner van halfopen tot open leefgebieden, met een rijke vegetatiestructuur. In Nederland komt de adder voor op de hoge zandgronden en in hoogveenlandschappen. De voorkeurs habitat bestaat uit 'hoogveengebieden met vennen' en 'heideterreinen' (bron: www.nederlandsesoorten.nl). De open akkers binnen het plangebied zijn ongeschikt als leefgebied voor de adder. De soort wordt op basis van habitatgeschiktheid uitgesloten.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van de adder zijn uitgesloten.

3.6.2 Gladde slang

Voorkomen

De gladde slang wordt in Nederland in hoogveenrestanten aangetroffen. De soort is gebonden aan het Bargerveen. De akkers zijn ongeschikt als leefgebied voor de gladde slang. De soort wordt op basis van habitatgeschiktheid uitgesloten binnen het plangebied.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van de gladde slang zijn uitgesloten.

3.6.3 Levendbarende hagedis

Voorkomen

De voorkeurshabitat van de levendbarende hagedis bestaat uit heide en hoogveen. De levendbarende hagedis is een zonminnende soort die hoogopschietende kruiden mijdt. Ook de levendbarende hagedis is gebonden aan de habitats binnen het Bargerveen. Binnen de invloedssfeer van het project wordt de levendbarende hagedis niet verwacht.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van de levendbarende hagedis zijn uitgesloten.

3.7 Vissen

Voorkomen

De NDFF bevat geen waarnemingen van beschermde vissoorten binnen het onderzoeksgebied. Beschermde vissoorten kunnen worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van beschermde vissen zijn uitgesloten.

3.8 Vogels

Op basis van verspreidingsgegevens kunnen verschillende vogelsoorten voorkomen binnen het plangebied. In deze paragraaf is onderscheid gemaakt tussen broedvogels zonder een jaarrond beschermd nest en broedvogels met een jaarrond beschermd nest (buizerd).

Daarnaast is gekeken naar een selectie niet-broedvogels en broedvogels van het Natura 2000-gebied Bargerveen. Het gaat om de niet-broedvogels kleine zwaan en toendrarietgans. De broedvogels blauwborst, grauwe klauwier en roodborsttapuit.

3.8.1 Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest

Het struweel aan de randen van akkers is geschikt als broedlocatie voor verschillende (algemene) broedvogelsoorten o.a. zwartkop, spotvogel, winterkoning, merel, grasmus, geelgors, fitis en tjiftjaf. In de sloten kan de wilde eend en de blauwborst broeden. Op de akkers kunnen Kievieten en scholeksters broeden.

Effectbeoordeling

Op basis van de Wnb zijn alle broedvogels beschermd onder het beschermingsregime Vogelrichtlijnsoorten. Bij de aanlegwerkzaamheden kunnen versturende effecten optreden op broedvogels. Het gaat hierbij om akkers, struweel en begroeide oeverzones die voldoende dekking bieden voor broedende vogels. Wanneer de werkzaamheden (gedeeltelijk) worden uitgevoerd in het broedseizoen kunnen broedende vogels worden verstoord. Wanneer soorten het nest verlaten, geldt dit als het opzettelijk vernietigen of beschadigen van nesten en eieren van vogels. Het verstoren en vernietigen van nesten en eieren is een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wnb.

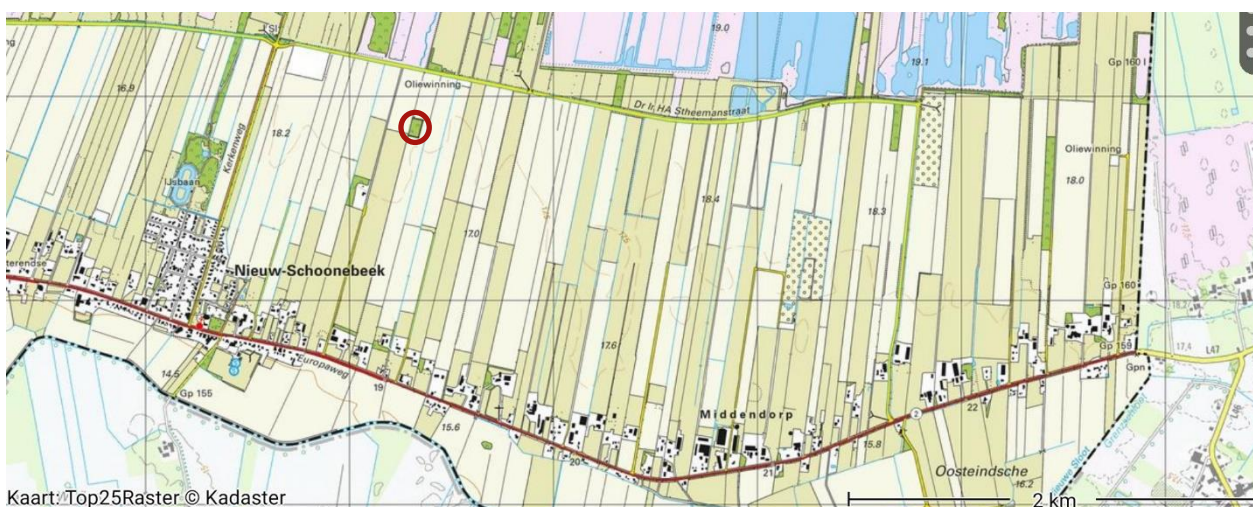
Conclusie

Negatieve effecten zijn op voorhand niet uitgesloten. In kader van de zorgplicht worden in paragraaf 4.2 mitigerende maatregelen voorgesteld.

3.8.2 Jaarrond beschermd nest en rustplaatsen

Voorkomen

Tijdens het veldbezoek werd een buizerd hangend boven een van de bosjes waargenomen, zie Figuur 3-3. In dit bosje is een territorium van de buizerd niet uitgesloten. In het noordelijke deel van hetzelfde bosje is een kippenren aanwezig. Hier staan enkele naaldbomen die geschikt zijn als roestplaats voor de ransuil/kerkuil. Er werden onder deze bomen enkele braakballen van uilen aangetroffen, zie .

Figuur 3-3: Potentieel territorium van de buizerd met in het noordelijke deel van het bosje roestplaats van kerkuil/ransuil (rode kader).
Bron: Kadaster

Figuur 3-4: Braakbal van een kerkuil/ransuil. Foto: RHDHV, 2019.

Effectbeoordeling

Er worden geen bomen gekapt. Bij de werkzaamheden gaat het territorium van de buizerd niet verloren. In de wijde omgeving van de buffer blijft tijdens en na de realisatie voldoende foerageergebied beschikbaar. Wanneer tijdens het broedseizoen binnen de verstoringafstand van de buizerd wordt gewerkt zijn

negatieve effecten niet uitgesloten. De verstoringsafstand van de buizerd is vastgesteld op 75 meter (BIJ12d. 2017). De werkzaamheden hebben geen permanente effecten op roestplaatsen van uilen. De uilen zijn kunnen bij eventuele verstering tijdelijk uitwijken naar bos/struweel in de omgeving.

Conclusie

Negatieve effecten zijn op voorhand niet uitgesloten voor de buizerd. In kader van de zorgplicht wordt in paragraaf 4.2 mitigerende maatregelen voorgesteld. Permanent negatieve effecten op de roestplaatsen voor uilen zijn uitgesloten.

3.8.3 Blauwborst, grauwe klauwier en roodborsttapuit

Voorkomen

Binnen het plangebied is tijdens het veldbezoek één blauwborst met territorium indicerend gedrag waargenomen. Daarnaast zijn de blauwborst, grauwe klauwier en roodborsttapuit grenzend aan het plangebied waargenomen, zie Figuur 3-5.

Figuur 3-5: Zingende blauwborst binnen plangebied (rode ster) en leefgebied blauwborst, grauwe klauwier en roodborsttapuit (rode kader). Bron: Kadaster

Effectbeoordeling

De instandhoudingsdoelstellingen voor de blauwborst en roodborsttapuit worden gehaald binnen het Bargerveen. Ook is het toekomstperspectief voor deze soorten gunstig. Het instandhoudingsdoel voor de grauwe klauwier wordt niet gehaald. Er lijkt sprake van een zeer negatieve voor deze soort. vraag is of dat een juiste analyse is. De achteruitgang volgt op een onnatuurlijk hoog aantal broedgevallen kort na de inundatie van de baggervelden. Sinds 2003 is het aantal grauwe klauwieren weer constant, zij het op een lager niveau ca. 50 – 60 broedgevallen per jaar (Provincie Drenthe, 2017).

Er zijn geen indicaties dat het plangebied essentieel is voor het behalen van instandhoudingsdoelstellingen voor roodborsttapuit, grauwe klauwier en blauwborst. Door de realisatie van de buffer zuid met plas-dras zones, nieuwe houtwallen en kruidenrijke graslanden neemt het leefgebied van de soorten in de toekomst toe. Het leefgebied van de soorten ten noordoosten van het plangebied blijft ongemoeid.

Tabel 3-2: Selectie broedvogels met de instandhoudingsdoelstellingen voor het Bargerveen.

Broedvogelsoorten	Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)
A272 - Blauwborst	+	=	=	150
A276 - Roodborsttapuit	+	=	=	90
A338 - Grauwe Klauwier	--	>	>	100

Conclusie

Negatieve effecten zijn op voorhand niet uitgesloten voor de blauwborst, roodborsttapuit en grauwe klauwier. In kader van de zorgplicht worden in paragraaf 4.2 mitigerende maatregelen voorgesteld.

3.8.4 Kleine zwaan en toendrarietgans

De kleine zwaan komt in sterk wisselend aantal in het Bargerveen voor. In strenge winters wordt de instandhoudingsdoelstelling (slaapplaats voor 130 exemplaren) gehaald. Daarmee wordt aan de doelstelling voldaan. De aantallen van de toendrarietgans kennen de sterke schommelingen. Het Bargerveen kent hoge aantallen toendrarietganzen, ruim boven het doel als slaapplaats voor van 17.600 ganzen. Op de lange termijn kunnen de slaapplaatsen van kleine zwanen en toendrarietganzen door verlanding en veenvorming verloren gaan (Provincie Drenthe, 2017). De twee soorten foerageren binnen het plangebied.

Effectbeoordeling

De Buffer Zuid kan in de eindsituatie fungeren als slaapplaats voor zowel de kleine zwaan als de toendrarietgans. Er gaat een (klein) deel van het foerageergebied verloren, maar in de directe omgeving blijft voldoende foerageergebied beschikbaar. Daarnaast kan de kleine zwaan foerageren op fonteinkruiden binnen de toekomstige buffer. In de aanlegfase kan de aanwezigheid van mensen en materieel leiden tot verstoring van de toendrarietganzen en kleine zwanen.

Conclusie

Negatieve effecten zijn op voorhand niet uitgesloten in de aanlegfase als gevolg van verstoring. In kader van de zorgplicht worden in paragraaf 4.2 mitigerende maatregelen voorgesteld.

3.9 Ongewervelden

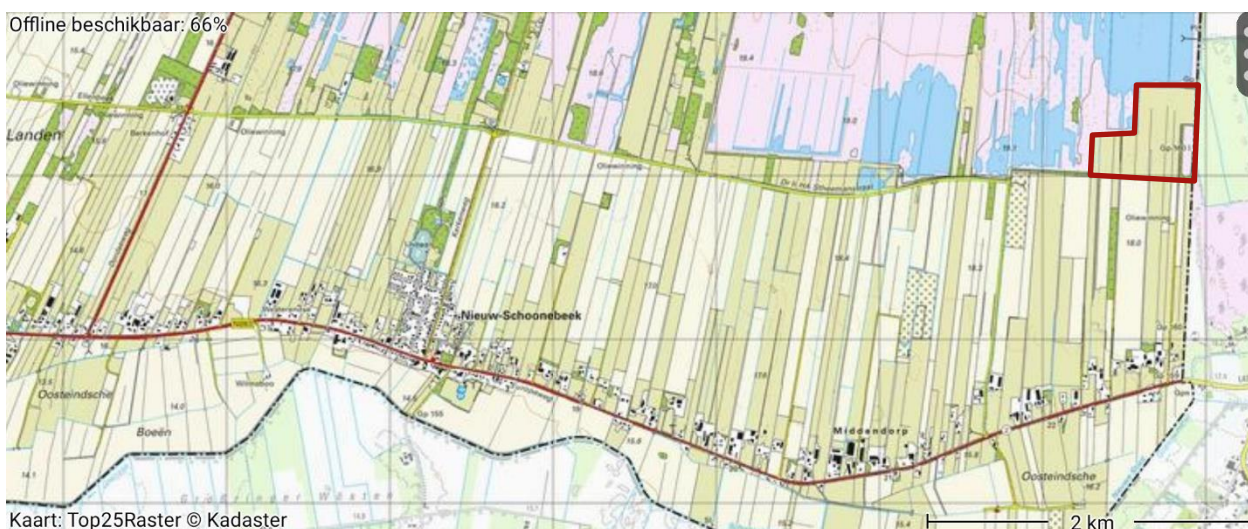
De NDFF bevat waarnemingen van de aardbeivlinder en de grote weerschijnvlinder buiten het plangebied, in de Engbertdijksvenen. Overige ongewervelden worden op basis van verspreidingsgegevens en habitatgeschiktheid uitgesloten.

3.9.1 Aardbeivlinder

De aardbeivlinder heeft een voorkeur vochtige vochtige tot droge graslanden en heiden, extensief begraaide terreinen (bron: vlinderstichting.nl). De waarnemingen van de aardbeivlinder zijn gedaan ten noorden van de Doctor Ingenieur H.A. Stheemanstraat. De akkers en agrarische graslanden binnen het plangebied zijn ongeschikt als voortplantingsplaats voor de aardbeivlinder.

Effectbeoordeling

Binnen agrarisch gebruikte percelen komt de aardbeivlinder niet voor. De buffer heeft geen negatieve effecten op de soort. Figuur 3-6 geeft een deel van het leefgebied van de aardbeivlinder weer. Binnen dit gebied (specifiek kruidenrijke graslanden en droge heide) mogen geen werkzaamheden met groot materieel worden uitgevoerd.

Figuur 3-6: Leefgebied van de aardbeivlinder (rode kader). Bron: Kadaster

Conclusie

De aanwezigheid van de aardbeivlinder in het plangebied is uitgesloten. In kader van de zorgplicht worden in paragraaf 4.2 extra mitigerende maatregelen voorgesteld.

3.9.2 Grote weerschijnvlinder

Voorkomen

In de NDFF zijn drie waarnemingen bekend van de grote weerschijnvlinder buiten het plangebied in het Bargerveen. De vlinders voeden zich eerst vooral met honingdauw en sap van bloedende bomen en leven hoog in de bomen. De mannetjes komen soms naar de grond om te drinken van plassen, kadavers en soms zelf bezwete mensen. Er worden zelden meerdere vlinders bij elkaar gezien. De grote weerschijnvlinder is een weinig mobiele vlinder, maar er liggen soms vele kilometers tussen de boom waar de vlinders vliegen en de plek waar de rups zich ontwikkelt. De habitat van de soort bestaat uit oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. De grote weerschijnvlinder vliegt in het genoemde habitat vooral op open plaatsen, bij bospaden, bosranden of daar waar beekjes het bos doorsnijden. Op de vliegplaatsen groeien wilgen op beschutte plaatsen in de halfschaduw en staan enkele grotere, markante bomen (bron: vlinderstichting.nl). Het open akkerlandschap voldoet niet aan de habitateisen van de grote weerschijnvlinder.

Conclusie

Negatieve effecten ten aanzien van grote weerschijnvlinder zijn uitgesloten.

4 Eindconclusies en aanbevelingen

4.1 Beschermde soorten Wnb

Het voorgenomen project kan effecten hebben op onderstaande krachtens de Wnb beschermde soorten en soortgroepen:

- Verschillende soorten vleermuizen (Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn, art. 3.5), foerageergebied.
- Verschillende soorten grondgebonden zoogdieren (Beschermingsregime soorten Andere soorten, art. 3.10), foerageer- en leefgebied.
- Verschillende soorten amfibieën (Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn, art. 3.5 en Andere soorten, art. 3.10), leefgebied.
- Broedvogels (Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, art. 3.1) kunnen mogelijk broeden en rusten binnen de planlocatie.
- Aardbeivlinder (Beschermingsregime Andere soorten, art. 3.10), foerageer- en leefgebied.

In paragraaf 5.2 worden de mitigerende maatregelen samengevat om overtreding van de Wnb te voorkomen. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb t.a.v. de overige soortgroepen is uitgesloten.

4.2 Mitigerende maatregelen in kader van de zorgplicht

Er geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Wnb aangezien de werkzaamheden worden genomen in het kader van het Natura 2000-beheerplan Bargerveen.

4.2.1 Algemene maatregelen

In verband met de zorgplicht dienen onderstaande algemene maatregelen te worden getroffen:

- Opslagplaatsen van materieel moeten zoveel mogelijk centraal worden gehouden en afgeschermd worden met amfibieënschermen net als de aanvoerroutes. Hiermee wordt voorkomen dat amfibieën onder het materieel kruipen om te schuilen of te overwinteren en de aanvoerroutes worden gebruikt als opwarmingsplaatsen.
- Steilranden in ontgravingen en depots zijn zeer geschikte nestplaatsen voor oeverzwaluw. Deze steilranden moeten daarom voorkomen worden tijdens de werkzaamheden. Bulten zand/ grond moeten dus worden afgeplat, zodat er geen steile randen zijn. Hiermee wordt voorkomen dat werkzaamheden in het voorjaar stil komen te liggen door nesten van oeverzwaluwen. Deze nesten mogen niet verstoord worden.
- De werkzaamheden worden bij voorkeur alleen overdag, tussen zonsopgang en zonsondergang uitgevoerd. Veel algemene en beschermde diersoorten (vleermuizen) zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht. Indien ook in de schemering en het donker wordt gewerkt moet gebruik worden gemaakt van (amberkleurig) licht dat zoveel mogelijk naar beneden is gericht.
- Bij voorkeur worden de werkzaamheden zoveel mogelijk geclusterd in de tijd, zodat er steeds delen van het plangebied niet verstoord worden;
- De werklocaties worden circa 2 weken voorafgaand aan de uitvoering van de grondwerkzaamheden ongeschikt gemaakt door de vegetatie te maaien met de maaibalk afgesteld op ongeveer 10 cm boven maaiveld en maaisel af te voeren. Na het verwijderen van de vegetatie, bij voorkeur binnen de minst kwetsbare periode (oktober), mogen minimaal 1-2 dagen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Dieren die zich hebben verstopt in hun hol, krijgen zo de kans om het gebied te verlaten. Vervolgens wordt de vegetatie ongeschikt (kort) gehouden gedurende de periode dat werkzaamheden uitgevoerd worden of wordt het gebied dagelijks verstoord zodat voorkomen wordt dat hervestiging kan optreden;

- Werkzaamheden zo uitvoeren dat kleine (zoog)dieren de kans hebben om te vluchten naar veilige gebieden. Dus bijvoorbeeld van binnen naar buiten maaien. De werkzaamheden ook niet richting een doodlopend punt aan werken.
- Behoud de verbinding en doorgang naar andere leefgebieden en schuilplekken buiten de invloedssfeer van het werkgebied. Het behouden van stroken met ruigte vegetatie die in verbinding staan met gebieden geven kleine (zoog)dieren kans te vluchten naar veilige gebieden.
- De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en werkt één richting op. Als er meerder machines tegelijkertijd aan het werk zijn moeten die niet naar elkaar toe werken zodat dieren opgesloten raken. Zo wordt onnodige verstoring van dieren, planten en gevoelige habitattypen voorkomen.
- De werkzaamheden moeten door een deskundig ecooloog worden begeleid. Dit houdt in dat een ecooloog betrokken moet zijn bij de planning en uitvoering van de beheerwerkzaamheden. De ecooloog stelt vast of en wanneer er sprake is van kwetsbare periodes van soorten en vegetaties. Voor aanvang van de werkzaamheden controleert een deskundig ecooloog het gebied op eventueel aanwezige beschermde soorten.
- Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stilliggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog;

4.2.2 Vissen

Risicovolle werkzaamheden:

- *Dempen/vergraven van watergangen*

In verband met de zorgplicht dienen onderstaande maatregelen te worden getroffen ten aanzien van vissen:

- Bij het dempen van een watergang wordt het waterpeil in de sloot eerst verlaagd en daarna wordt het water rustig één richting uitgedreven naar een naastliggende sloot, opdat aanwezige vissen en amfibieën kunnen ontsnappen en daarna afgedamd zodat vissen niet weer terugzwemmen.
- Indien bij het dempen niet richting open water gewerkt kan worden, is het afvangen van de vissen door een erkend ecooloog aanbevolen. De ecooloog loopt de op de kant uitgespreide bagger na op de vissen, salamanders, zoetwatermosselen, kikkers en waterinsecten na, spoelt de modder uit de kieuwen (om stikken te voorkomen) en verzamelt deze in de grote waterbak om ze dan op een plek waar niet gewerkt wordt weer uit te zetten.
- Bij leegpompen van een watergang worden vissen en amfibieën tijdig weggevangen door een erkend ecooloog en elders uitgezet. De pomp moet visvriendelijk afgeschermd zijn, zodat er geen vissen en andere dieren in de pomp terecht komen.
- Het afdammen, dempen, vergraven of leegpompen van delen van watergangen wordt bij voorkeur uitgevoerd in de periode tussen 1 september en 1 november, dus na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust van vissen en amfibieën.
- Verder vinden werkzaamheden in de watergang alleen plaats als de luchttemperatuur boven het vriespunt ligt en er geen ijs aanwezig is in de watergang. De temperatuur mag echter ook niet te hoog zijn, deze moet beneden de 25° C zijn. Bij koude temperaturen zijn vissen inactief en bij hele warme temperaturen kan er al snel zuurstofgebrek ontstaan.

4.2.3 Vogels

Risicovolle werkzaamheden:

- *Grondverzet; met grondverzet wordt bedoeld: graafwerkzaamheden, transporten voor aan- en afvoer van grond, rooien/kappen van struwelen/bomen en toepassen van grond.*
- *Dempen en vergraven van sloten*
- *Transporten ten behoeve van de werkzaamheden*

Binnen het plangebied kunnen verschillende broedvogelsoorten voorkomen. Extra aandacht gaat uit naar jaarrond beschermde nesten. Bij de werkzaamheden dienen onderstaande maatregelen te worden getroffen ten aanzien van vogels:

- Indien binnen het broedseizoen wordt gewerkt, moet het werkterrein vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden voor broedvogels door vegetatie kort te maaien en kort te houden tot de werkzaamheden aanvangen. Het is wel van belang dat in deze periode de locatie ongeschikt gehouden wordt voor broedvogels door in deze de vegetatie kort te houden en continue door te werken, met name na een periode zonder werkzaamheden kunnen er toch ineens broedvogels opduiken. De ecooloog dient het werkterrein regelmatig te inspecteren. Indien nodig (als de ecooloog territoriale vogels waarneemt) worden de percelen geweidesslept tot aanvang van de werkzaamheden en als er een paar dagen niet gewerkt wordt.
- Het werkgebied en de omgeving wordt binnen het broedseizoen gecontroleerd op territoriale vogels en broedgevallen door een deskundig ecooloog. Indien broedgevallen worden vastgesteld binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden moeten aanvullende maatregelen worden genomen. Deze maatregelen zijn afhankelijk van de soort en de locatie waar de soort is aangetroffen. Maatregelen worden getroffen in overleg met de ecooloog.
- Werkzaamheden binnen de verstoringafstand van jaarrond beschermde nesten moeten worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van de soort. Indien dit niet mogelijk is, zijn aanvullende maatregelen nodig. Te denken valt aan het werken buiten de verstoringafstand van de betreffende soort en deze verstoringafstand in het veld te uit te zetten. Voorbeeld: De gevoelige periode van de buizerd loopt van februari t/m augustus en de verstoringafstand is 75 meter (BIJ12. 2017).
- In het winterhalfjaar wordt zoveel mogelijk gewerkt na zonsopkomst en vóór zonsondergang voor in verband met rustende wintergasten (toendragrietgans en kleine zwaan). Indien toch in het donker of schemering wordt gewerkt, moet het gebruik van kunstlicht zoveel mogelijk beperkt blijven en zoveel mogelijk naar beneden gericht worden.

4.2.4 Aardbeivlinder

Binnen het leefgebied van de aardbeivlinder zijn geen werkzaamheden voorzien. Uit voorzorg zijn mitigerende maatregelen benoemd.

Risicovolle werkzaamheden

- *Grondverzet; met grondverzet wordt bedoeld: graafwerkzaamheden, transporten voor aan- en afvoer van grond, rooien/kappen van struwelen/bomen en toepassen van grond.*
- *Dempen en vergraven van sloten*
- *Transporten ten behoeve van de werkzaamheden*

Figuur 3-6 geeft een deel van het leefgebied van de aardbeivlinder weer. Binnen dit gebied (specifiek kruidenrijke graslanden en droge heide) mogen geen werkzaamheden met groot materieel worden uitgevoerd.

4.3 Vervolgstappen

Noodzaak ontheffing en/of vergunning en aanbevelingen

- Een ontheffing op de Wnb voor soortenbescherming is niet nodig, aangezien het project invulling geeft aan de maatregelen uit een Natura 2000-beheerplan.
- Een ecologisch werkprotocol en adequate ecologische begeleiding door een ter zake deskundige is noodzakelijk om de zorgplicht uit de Wnb te implementeren.

5 Bronvermelding

BIJ12. 2017a Kennisdocument Das *Meles meles* Versie 1.0, juli 2017

BIJ12. 2017b Kennisdocument Heikikker *Rana arvalis* Versie 1.0, juli 2017

BIJ12. 2017c Kennisdocument Poelkikker *Rana lessonae* Versie 1.0, juli 2017

BIJ12. 2017d Kennisdocument Buizerd *Buteo buteo* Versie 1.0, juli 2017

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Kanters & J.C. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12: 1-432.

Provincie Drenthe. 2017 Beheerplan Bargerveen. Uniek en grenzeloos hoogveen. Status: Definitief februari 2017

Websites - Geraadpleegd op juni 2019.

Gebiedendatabase SynBioSys, Ministerie van Economische Zaken,

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), reeks van 01-06-2009 t/m 01-06-2019,

<https://www.nederlandsesoorten.nl/>

<https://www.sovon.nl/>

www.ravon.nl/

<https://www.vlinderstichting.nl/libellen/overzicht-libellen/details-libel/groene-glazenmaker>

<http://www.zoogdiervereniging.nl>

Bijlage 1. Juridisch kader Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden en heeft drie natuurwetten samengevoegd (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet). Het uitgangspunt van de wet is de natuur te beschermen, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit.

De provincies zijn het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wnb. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is alleen in specifieke gevallen bevoegd gezag (art 1.3 lid 5). Voor de afstemming ten aanzien van de toetsing aan het NNN is de provincie tevens bevoegd gezag.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (art 1.11) een viertal hoofdstukken welke relevant zijn voor dit project. De relevante hoofdstukken van de Wnb worden in de volgende paragrafen toegelicht. Verder wordt er een korte toelichting gegeven op de toetsing aan het Nationaal Natuurnetwerk (NNN).

Onderstaand wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

1. Soortbescherming
2. Bescherming van natuurgebieden
3. Natuurnetwerk Nederland
4. Houtopstanden

A1.1 Soortenbescherming

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming behandelt de bescherming van soorten. In dit hoofdstuk staat onder meer aangegeven hoe vrijstelling kan worden verkregen voor ruimtelijke ingrepen. In de wet zijn 160 soorten opgenomen die beschermd zijn in het kader van de Wnb.

Er wordt onderscheid gemaakt in internationaal beschermde soorten (Vogelrichtlijn art 3.1 en habitatrichtlijn in art 3.5) en nationaal beschermde soorten, ook wel overige soorten genoemd (art 3.10).

Voor internationaal beschermde soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Deze soorten vallen onder het strengste beschermingsregime, zie ook tabel 2.1 (eerste 2 kolommen).

Nationaal beschermde soorten genieten een minder strenge bescherming. Dit uit zich bijvoorbeeld in het feit dat voorwaardelijke opzettelijke verstoring van nationaal beschermde soorten niet meer verboden is. Voor nationaal beschermde soorten - ook wel: andere soorten - gelden de verbodsbepalingen op grond van art. 3.10 van de Wnb zoals vermeld in tabel 2.1 (laatste kolom).

Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, tenzij een provincie door middel van een zogenoemde provinciale vrijstelling deze soorten vrijstelt van deze ontheffingsplicht. Deze vrijstelling kan alleen gelden voor soorten uit artikel 3.10 (nationaal beschermde soorten). Wanneer geen vrijstelling geldt, zal gebruik gemaakt moeten worden van een ontheffing. In deze rapportage maken we gebruik van de lijsten met provinciale vrijstellingen voor algemeen beschermde soorten.

Tabel 5-1: Soortenbescherming: overzicht verbodsartikelen Wnb voor flora en fauna

Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Vogelrichtlijn artikel 3.1	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Soorten Habitatrichtlijn artikel 3.5	Verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming Andere soorten artikel 3.10
Art. 3.1.1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.	Art. 3.5.1 Het is verboden in het wild levende dieren HR IV soorten (Verdrag Bern en Bonn) in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.10.1.a Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden in het wild levende dieren, genoemd in de bijlage A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
Art. 3.1.2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5.4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10.1.b Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1.3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5.3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Nvt.
Art. 3.1.4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen. Art. 3.1.5 Het verbod onder 3.1.4 geldt niet als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5.2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.	Nvt.
Nvt.	Art. 3.5.5 Het is verboden planten HR (en Verdrag van Bern) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art. 3.10.1.c. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden vaatplanten genoemd in de bijlage B in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Art. 3.3 Ontheffing voorwaarden conform belangen VR	Art. 3.8 Ontheffing voorwaarden conform belangen HR	Art. 3.11 vrijstelling/ ontheffing op basis van diverse belangen

A1.2 Bescherming van de natuurgebieden in de Wet natuurbescherming

In het kader van gebiedsbescherming voorziet het Rijk in een Nationale Natuurvisie, waarin kaders en ambities op nationaal niveau zijn geschetst. Genoemde kaders en ambities worden door de afzonderlijke provincies vertaald in een Provinciale Natuurvisie. Deze heeft als doel om:

- de landelijke staat van instandhouding van gebieden en soorten te realiseren (mede door middel van Natura 2000 en PAS (Programma Aanpak Stikstof)
- instandhouding van Natuurnetwerk Nederland op eigen grondgebied te waarborgen
- beleid vast te leggen ten aanzien van bijzondere provinciale natuurgebieden
- landschap en cultuurhistorie zijn ook een integraal onderdeel van de Provinciale Natuurvisie.

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk Natura 2000 via de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland (NNN) via planologische bescherming. Hieronder worden beiden beknopt toegelicht.

A1.2.1 Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld) te voorkomen, bepaalt de wet dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning (conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wnb). In aanwijzingsbesluiten is door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (hierna LNV) de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van LNV.

Let wel, niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer ingrepen buiten de grenzen van een Natura 2000-gebied leiden tot effecten op geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen binnen de grenzen van bedoeld gebied. In het kader van de Wnb moet dus ook voor ingrepen buiten Natura 2000-gebieden nagegaan worden of sprake kan zijn van effecten op geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen.

A1.2.2 Programma aanpak stikstof

De wetgever heeft het PAS geïntroduceerd voor de regulering van stikstofdepositie. De regelgeving over het PAS is opgenomen in het Besluit natuurbescherming en de Regeling natuurbescherming. Het PAS omvat onder meer stikstofdepositierekenmodellen AERIUS die regelmatig op basis van de laatste inzichten omtrent stikstofdepositie en kartering van natuurdoelen (habitattypen en leefgebieden van soorten) wordt geactualiseerd. Het gebruik van AERIUS als rekenmodel is vanuit het wettelijk kader verplicht gesteld. Het PAS betreft een omvattend programma voor stikstof met maatregelen bij diverse bronnen alsook diverse gebiedsspecifieke herstelmaatregelen die binnen de 1e PAS-periode van 2015-2021 uitgevoerd moeten worden. Op basis van een passende beoordeling met gebiedsanalyses per Natura 2000-gebied is de uit te geven ontwikkelruimte bepaald zonder dat de natuurlijke kenmerken wordt aangetast of de instandhoudingsdoelen in gevaar komen.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 29 mei 2019 bepaald dat het PAS niet als basis mag worden gebruikt voor toestemming voor activiteiten. Voor projecten moet een zelfstandige beoordeling opgesteld worden voor het aspect stikstofdepositie. Uit de beoordeling moet blijken of (significant) negatieve effecten op voorhand zijn uit te sluiten. Indien dit niet het geval is moet een passende beoordeling worden opgesteld.

A1.3 Natuurnetwerk Nederland

De provincie zorgt binnen haar gebied voor de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend ecologisch netwerk, en vormt daarmee onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De provincie

heeft daartoe gebieden aangewezen die tot dit netwerk behoren. Tevens wijst de provincie aan deze gebieden natuurdoelen met specifieke wezenlijke kenmerken en waarden toe.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden gelegen buiten het NNN aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als “bijzondere provinciale natuurgebieden” en “bijzondere provinciale landschappen”.

In geval van directe negatieve effecten op de aangewezen wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden die onder het NNN vallen, geldt een compensatieplicht.